

321464 - ئاي ئاخريدا ھېسابى ئۆتلىدىغان خىزمهت تىلىپۇنى ئۆزىنىڭ شەخسى ئىشلرىغا ئىشلىتىشنىڭ ھۆكمى توغرىسىدا

سۇئال

ئىداره مەركىزى بەزى ئىشچىلارغا خىزمهتكە مۇناسىۋەتلىك ئىشلارغا قوللىنىش ئۈچۈن تىلىپۇن كارتى بېرىدۇ، بۇ كارتىنى ئىشلەتكۈچىگە ئىدارىدىن ئايىدا ئون دىنار تىلىپۇن ھەققى، ئون دىنار قوشۇمچە سۆزلىشىش ھەققى ۋە بىر جىڭا ئىنتېرنېت بېرىدۇ. تىلىپۇن ئالاقىسى ئىداره خىزمهتچىلىرى ئارسىدا بىكارلىق بولىدۇ، ئۇلار بۇ كارتىنى پەقەت ئىداره سىرتىدا خىزمهت قىلىۋاتقانلار بىلەن ئالاقە قىلىش ئۈچۈنلا ئىشلىتىدۇ، بۇنىڭغا قوشۇمچە ھەق ئېلىنىمايدۇ، ئىنتېرنېتىمۇ پەقەت ئىداره خىزمىتى ئۈچۈن ئىشلەتكۈچىگە، ھەر ئايىنىڭ ئاخريدا ئىنتېرنېت ۋە قوشۇمچە سۆزلىشىش بىكار قىلىنىپ، ئۇنىڭ ئورنىغا يېڭىدىن پۇل قاچىلىنىدۇ، تىلىپۇن كارتى ۋە ئىنتېرنېتن پايدىلانسا بۇنىڭ ئىدارىغا زىيىنى بولمايدۇ، بۇنىڭغا قوشۇمچە ھەقمۇ تۆلىمەيدۇ. (بۇنىڭغا ھەر ئايىدا تۆلەيدىغان مۇقۇم ھەق باي). بۇ تىلىپۇن كارتى ۋە ئىنتېرنېتن ئۆزىنىڭ شەخسى ئىشلرىغا ئىشلەتسە قانداق بولىدۇ؟ بۇ ھەقتە جاۋاب بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

سۇئالنىڭ قىسىچە جاۋابى:

خىزمهت ئېھتىياجىدىن ئېشىپ قالغان سۆزلىشىش ياكى بىكارلىق سۆزلىشىش ئاي ئاخريدا بىكار بولۇپ كېتىدىغان بولسا، بۇنىڭدىن خىزمهت ئېھتىياجى ئۈچۈنمۇ پايدىلانغىلى بولمسا، بۇنى ئاشۇرۇپ قويۇپ ئاي ئاخريدا بىكار قىلىۋەتكەندىن كۆرە، خىزمهتچى ئۆزى پايدىلانسا ياخشى بولىدۇ. پەيغەمبەر ئەيھىسسالام مالنى زايە قىلىۋېتىشتى چەكلىگەن، ئىداره پايدىلانمايدىغان، خىزمهت ئۈچۈن ئىشلىتىشكە حاجەت بولمىغان ئارئۇق سۆزلىشىش ھەققى ئاي ئاخريدا بىكار بولۇپ كېتىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئىدارە ھەيئەتلەرى ياكى شۇنىڭغا مەسئۇل رەھبەردىن سوراپ ئىشلەتسە ياخشى بولىدۇ ۋە ھەر ۋاقت ئۆز مەسئۇلىيىتنى ئادا قىلغان بولىدۇ.

تەپسىلى جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملىرىنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت ۋە سالاملىرى بولسۇن.

بىزىچى: خىزمەت جەريانىدا ئىشلىتىدىغان سۆزلەشىنى شەخسى ئىشلىرىغا ئىشلىتىشنىڭ ھۆكمى.

ئەسلىدە خىزمەت تىلىپۇنى پەقەت خىزمەت ئېھتىياجى ئۈچۈنلا ئىشلىتىنىدۇ، تىلىپۇن ۋە سۆزلىشىش كارتى بولسا خىزمەتچىگە بېرىلگەن ئامانەت بولۇپ، ئۇنى رۇخسەتسىز ئىشلىتىش توغرا بولمايدۇ. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ يَعْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِّنْكُمْ** تەرجىمىسى: «ئى مۇمنىلەر! بىر - بىرىڭلارنىڭ ماللىرىنى (ئوغىرىلىق، خىيانەت قىلىش، بۇلاش، جازانخورلۇق، قىمار ئويشاش قاتارلىق) ناھەق يول بىلەن يەقىمالاڭلار، ئىككى تەرەپ رازى بولۇشۇپ قىلىشقا سودا - سېتق ئارقىلىق ئېرىشىلگەن نەرسە بۇنىڭدىن مۇستەسنا. سىلەر ئۆزۈڭلارنى (يەنى بىر - بىرىڭلارنى) ئۆلتۈرمەڭلار، ئاللاھ ھەقىقەتەن سىلەرگە ناھايىتى مېھرباندۇر.» [سۈرە نىسا 29-ئايەت].

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «ھەقىقەتەن سىلەرنىڭ قىنىڭلار، مېلىڭلار، يۈز-ئابرۇيۇڭلار سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا سىلەرنىڭ مۇشۇ كۇنىڭلار، مۇشۇ ئېرىڭلار ۋە مۇشۇ شەھرىڭلارنىڭ ھۆرمىتىنى قىلماسلۇق چەكلەنگەندەك چەكلەننىدۇ، بۇ يەردە ھازىر بولغانلار ھازىر بولمىغانلارغا يەتكۈزسۈن». [بۇخارى رىۋايتى 67-ھەدىس. مۇسلمۇن رىۋايتى 1679-ھەدىس].

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «ئىنساننىڭ مېلى پەقەت ئۇنىڭ ئۆز رازىلىقى بىلەن ھالال بولىدۇ.» [ئىمام ئەھمەد رىۋايتى 20172-ھەدىس. شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھ سەھىھ دەپ "ئىرۋائۇل غەلەل" ناملىق ئەسەرەد 1459-نومۇرلۇق ھەدىستە كەلتۈرگەن].

ئەگەر خىزمەتچىگە سۆزلىشىش كارتى سوغات قىلىنغان بولسا ۋە ئۇنىڭغا بۇ كارتى مەلۇم ئىشقا ئىشلىتىش شەرت قىلىنغان بولسا، كارتى شۇ ئىشقا ئىشلىتىشى كېرەك بولىدۇ، ئۇنداق بولغان ئىكەن ئەلۋەتتە خىزمەت ئۈچۈن بېرىلگەن كارتى پەقەت خىزمەت ئۈچۈن ئىشلىتىش كېرەك.

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "بۇ مەسىلىدىكى بىز بىلىدىغان قائىدە: ئىنسانلاردىن ئىقتىسادنى مەلۇم بىر ئىشقا سەرب قىلىش ئۈچۈن ئالغان بولسا، ئۇ ئىقتىسادنى ئۇلارنىڭ رۇختىسىز باشقا ئىشقا سەرب قىلىش توغرا بولمايدۇ." [ئايلىق ئۈچۈشىش 9/4].

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھدىن: ئىدارە- جەمئىيەتتە ئىشخانىلاردا ئىشلىتىدىغان قەغەز، قەلەم ۋە لېپاپ قاتارلىق ئاددى نەرسىلەرنى خىزمەتچى ئۆزىنىڭ شەخسى ئىشلىرىغا ئىشلىتىسىز قانداق بولىدۇ؟ دەپ سورىغاندا، شەيخ جاۋاپ بېرىپ مۇنداق دېگەن: "ئىدارە- جەمئىيەتنىڭ ئىشخانىلاردا ھۆكۈمەت خىزمەتچى ئىشلىتىش ئۈچۈن قويغان نەرسىلەرنى شەخسى ئىشقا ئىشلىتىش توغرا بولمايدۇ، چۈنكى بۇنداق قىلىش ئاللاھ ساقلاشنى ۋاجىپ قىلغان ئامانەتكە خىلابلىق قىلغانلىق بولىدۇ، سىزغۇچقا ئوخشاش ئاددى نەرسىلەر بولسا، ئۇنى ئىشلىتىسى بۇنىڭ ھېچ زىيىنى يوق، ئەمما قەلەم، قەغەز ۋە سۈرەت تارتىش ئاپپاراتى قاتارلىق ئايىم ئىشلارغا ئىشلىتىدىغان ھۆكۈمەتنىڭ نەرسىلەرنى ئۆزىنىڭ شەخسى ئىشىغا ئىشلىتىش توغرا بولمايدۇ." [ئىسلام پەتىۋالرى 4-توم 306-بەت].

بۇ ھەقتە تەپسىلى مەلۇمات ھاسىل قىلىش ئۈچۈن 99394 - نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىغا قارالسۇن.

ئىككىنچى: خىزمەت ئېھتىياجىدىن ئارتۇق بولغان ۋە بىكارغا بېرىلگەن سۆزلىشىش ھەققىنى شەخسى ئىشقا ئىشلىتىشنىڭ ھۆكمى.

خىزمەت ئېھتىياجىدىن ئارتۇق بولغان سۆزلىشىش ۋاقتى ياكى بىكارغا بېرىلگەن سۆزلىشىش ۋاقتى بەلگىلەنگەن ۋاقتى توشقاندا بىكار بولۇپ كېتىدىغان ۋە خىزمەت ئېھتىياجى ئۈچۈنمۇ ئىشلەتكىلى بولمايدىغان بولسا، ئۇنى پايدىلانماي بىكار قىلىۋەتكەندىن كۆرە خىزمەتكە كېرەكلىك بىر نەرسىگە ئالماشتۇرۇش ياكى خىزمەتچى شەخسى ئىشىغا ئىشلىتىۋېتىشى ياخشى بولىدۇ، چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مالنى زايە قىلىۋېتىشتن چەكلىگەن.

چۈنكى خىزمەت ئېھتىياجىدىن ئارتۇق بولغان سۆزلىشىش ھەققىدىن پايدىلانمىغاندا ئۇ بىكار بولۇپ كېتىدۇ.

"دائىمىي كومىتېت پەتقاسى" 15-توم 391-بەتتە بايان قىلىنغان سوئالدا: "مەن خىزمەت جەريانىدا ئىشخانىدىكى رەسمى قەغىزى، ئىشلىتىلگەن لىنتا، قەلەم، كۆپى قىلىش ماشىنسى قاتارلىق نەرسىلەرنى خۇسۇسى ئىشلىرىمغا ئىشلىتىمەن ياكى دوستلىرىمغا ھەدىبە قىلىمەن، بەزى ۋاقتىتا مۇدىرىدىن سوراپ ئىشلىتىمەن، بەزى ۋاقتىتا مۇدىر ئۇ نەرسىلەرنى ئىشلىتىش ياكى ئىشقا رۇخسەت قىلمايدۇ، مەن مۇدىرنىڭ خەۋىرى يوق ئىلىپ ئىشلىتىمەن، مېنىڭ ئۇ نەرسىلەرنى مۇدىرنىڭ رۇخسەتى بىلەن بەزى رۇخسەتسىز ئىللەشم چەكلەنەمدۇ؟ ئۇ نەرسىلەر مۇدىرنىڭ ياكى ئىدارىدىكى ھېچ بىر كىشىنىڭ شەخسى مۇلکى ئەمەس، بەزى نەرسىلەرنى كېيىن ئەخلىتكە تاشلىۋېتىدۇ، ئەخلىتكە تاشلاشتىن بۇرۇن ئۇ نەرسىلەرنى مەن ئېلىۋالسام بولامدۇ؟، بۇ ھەقتە جاۋاب بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

جاۋاب:

ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئۈچۈن ئىدارە - جەمئىيەتنىڭ نەرسىلەرنى شەخسى ئىشلىرىغا ئىشلىتىش توغرا بولمايدۇ، چۈنكى بۇنداق قىلىش باشقىلارنىڭ رۇخسەتسىز ئۇلارنىڭ ھەق - هوقۇقىغا دەخلى - تەرۇز قىلغانلىق ھېسابلىنىدۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «مۇسۇلماننىڭ مېلىنى ئۇنىڭ رۇخسەتسىز ئىشلىتىش توغرا بولمايدۇ».

ئەگەر ئەخلىتكە تاشلىۋېتىدىغان نەرسىلەر بولسا، ئۇنى ئەخلىتكە تاشلىۋەتكەندىن ئىلىپ ئىشلەتسە توغرا بولىدۇ.

ئاللاھ مۇۋەببەق قىلسۇن. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە - تاۋابىئاتلىرىغا ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرىغا ئاللاھنىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن. سەئۇدى ئەرەبستان ئىلمى تەتقىقات، دىنى پەتقا كومىتېتى.

[پەتقا بەرگۈچىلەر "بەكر ئەبۇ زەيد، ئابدۇلئەزىز ئال - شەيخ، سالىھ پەۋزان، ئابدۇللاھ ئىبنى غۇدەيىان، ئابدۇرازازق ئەپپى، ئابدۇلئەزىز ئىبنى ئابدۇللاھ ئىبنى باز".]

ھەرقانداق ھالەتتە، ئۆزىنى پاك تۇتۇش ئۈچۈن مۇمكىن بولسا، خىزمەت ئورۇندىن ياكى مەسئۇل رەھىبەرلەردىن رۇخسەت ئالىپ ئىشلىتىش ياخشىدۇر.

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.